

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leermateriaal

Scenarioschets:

‘Als leraar/ontwikkelaar wil ik kwalitatief goed leermateriaal ontwikkelen dat aansluit bij mijn eigen onderwijspraktijk maar dat ook bruikbaar is voor anderen. Het ontwikkelen van materiaal doe ik aan de hand van kwaliteitscriteria zodat ik weet dat het materiaal dat ik maak aan de eisen van kwalitatief open leermateriaal voldoet.’

Dit model hanteert dezelfde criteria als gebruiksscenario: *Aanpassen van bestaand open leermateriaal*. [Bekijk alle gebruiksscenario's](#).

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools	
1. Didactische kwaliteit				
De didactische kwaliteit draagt bij aan het optimaal aanleren van kennis, vaardigheden en/of inzicht.				
1.1	Leerdoel(en) worden beschreven in het leermateriaal.	Basis	De leerdoelen worden beschreven in het leermateriaal zelf. Leerdoel: beschrijving die het te bereiken effect aangeeft.	Leerdoelen - SLO
1.2	Oefenmogelijkheden (inclusief instructie) worden beschreven in het leermateriaal.	Basis	Oefenmogelijkheden: één of meer opdrachten om lesstof in te slijpen, te verwerken, toe te passen en te herhalen om daadwerkelijk het leerdoel te behalen.	
1.3	Voorkennis wordt geactiveerd.	Basis	Het is belangrijk dat een les de voorkennis van leerlingen activeert. Leerlingen kunnen nieuwe kennis/vaardigheden/inzichten makkelijker leren, als er een link wordt gelegd met reeds bestaande kennis.	
1.4	Succescriteria worden beschreven in het leermateriaal.	Plus	Het leermateriaal beschrijft criteria die zicht geven op de mate waarin het leerdoel behaald is.	
1.5	Formatieve en summatieve evaluatiemogelijkheden worden beschreven in het leermateriaal.	Plus	Denk bij formatief aan directe feedback op gegeven antwoorden, maar ook aan feedback over een leerproduct of leerproces, inclusief informatie over de volgende te nemen stappen. Denk bij summatief aan afsluitende opdrachten om te checken of een leerdoel gehaald is, criteria, toetsen, peerreview.	

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leer materiaal

Criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools
1.6 Er wordt omschreven op welke visie of theorieën het leer materiaal is gebaseerd.	Plus	Denk hierbij aan de visie op een leergebied of doelgroep. Theorieën kunnen algemeen onderwijskundig zijn (bijvoorbeeld over formatief handelen) of vakdidactisch (concept-context benadering bij economie). De gebruiker is hiermee in staat om het materiaal te duiden en/of te toetsen aan de eigen visie op leren en in te zetten in de eigen onderwijscontext.	

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leer materiaal

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools
2. (Vak)inhoud Goed leer materiaal is (vak)inhoudelijk correct, begrijpelijk en sluit aan bij de doelgroep.			
2.1	Basis	De inhoud van het leer materiaal is gecheckt op (vak)inhoudelijke correctheid.	
2.2	Basis	Het consistent gebruik van begrippen draagt bij aan de begrijpelijkheid van de les en voorkomt verwarring.	
2.3	Basis	Denk bij ondersteunende informatie aan voorbeelden, audiovisuele elementen en het gebruik van bronnen. Deze zijn duidelijk en van toegevoegde waarde voor de inhoud.	
2.4	Basis	Om ervoor te zorgen dat leerlingen zelf correcte teksten kunnen schrijven, is het belangrijk dat het leer materiaal vrij is van fouten in spelling en grammatica. Koppel fouten terug naar de ontwikkelaar, zodat het materiaal gecorrigeerd kan worden.	
2.5	Basis	Het taalgebruik sluit aan bij het leesniveau en de kennis van de doelgroep. Het taalgebruik is ook passend bij het doel van de les.	Tips taalgebruik
2.6	Basis	Structuur helpt om informatie goed over te brengen. Denk hierbij aan duidelijke titels, tussenkopjes, alinea's. Complexe informatie die uit verschillende onderdelen bestaat, is voorzien van een korte inleiding.	Tips structuur en tekstindeling , Maak Open. Doe mee, checklist van Pharos .
2.7	Plus	Het is belangrijk voor leerlingen om zichzelf vertegenwoordigd te zien in leer materiaal. Het leer materiaal moet rechtdoen aan inclusiviteit.	Tips inclusiviteit

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leer materiaal

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools
3. Toegankelijkheid en gebruiksgemak			
Deze criteria maken het leer materiaal gemakkelijk te gebruiken voor iedereen, ook voor mensen met een beperking.			
3.1	Teksten zijn goed leesbaar.	Basis Het leer materiaal voldoet aan de basiseisen voor de leesbaarheid: • Goed leesbaar lettertype en lettergrootte• Voldoende contrast tussen tekst en achtergrond• Kleur is niet de enige vorm van informeren, zodat het leer materiaal ook geschikt is voor kleurenblinden.	Tips leesbaarheid
3.2	Het digitale leer materiaal heeft een duidelijke en gebruiksvriendelijke navigatiestructuur.	Basis Denk bijvoorbeeld aan menustructuur website en inhoudsopgave document. Er worden gangbare structuren en visualisaties gebruikt, zoals een vergrootglas voor de zoekbalk.	Tips duidelijke navigatie

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leermateriaal

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools	
4. Vindbaarheid Om ervoor te zorgen dat het leermateriaal ook vindbaar is door anderen, is het belangrijk dat het voorzien is van metadata. Deze metadata is de bron voor zoekmachines. Metadata helpt daarnaast bij een snelle eerste beoordeling van de geschiktheid van het materiaal voor eigen gebruik.				
4.1	Het materiaal is gemetadateerd met de vereiste basisset.	Basis	De volgende metadata is opgenomen: • titel• korte omschrijving• grootte (element, serie elementen, les, lessenserie)• type leermateriaal (bijv. informatiebron, handleiding, etc.)• leerniveau (schooltype/leerjaar/bijzondere doelgroep)• vakgebied, in detail gespecificeerd• taal (waarin het materiaal is geschreven)• doelgroep (leerling, leraar, ouders)• bron/rechthebbende• licentie• inloggen ja/nee• kosten ja/nee• trefwoorden (belangrijkste begrippen, doelen)	
4.2	Het materiaal is naast de basisset verrijkt met extra metadata die relevant is voor het materiaal.	Plus	Het materiaal bevat metadata voor een aanzienlijk deel van de volgende metadata velden: • kerndoelen/eindtermen/tussendoelen (formele leerdoelen)• plaats/tijd van het leren• werkvormen• leraar- of leerlinggestuurd• globale tijdsindicatie• trefwoorden• technisch formaat/bestandstype• geschiktheid voor gebruik door lerenden met een functiebeperking	

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leer materiaal

Randvoorwaarden

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools	
Randvoorwaarde: gebruikersrechten Aandacht voor gebruikersrechten is belangrijk om te voorkomen dat het leer materiaal inbreuk maakt op rechten van anderen en om ervoor te zorgen dat de licentievorm hergebruik mogelijk maakt.				
1	Het leer materiaal respecteert auteursrechten van anderen.	Basis	Denk aan bronvermeldingen, citaten, rechtmatig gebruik van afbeeldingen.	Uitleg auteursrechten , om zorgen van ontwikkelaars weg te nemen.
2	Het leer materiaal heeft een open licentie.	Basis	Het leer materiaal heeft een van de volgende licenties: CC-BY, CC BY-SA, CC 0. Alleen dan is daadwerkelijk hergebruik en het mixen ervan mogelijk.	Uitleg licenties .
3	Het leer materiaal is expliciet over de licentievorm.	Plus	Denk hierbij ook aan meervoudige licenties, waarbij op de tekst een andere licentie van toepassing kan zijn dan op de afbeeldingen. Dit moet op de juiste manier vermeld worden in het leer materiaal.	Uitleg licenties .

Gebruiksscenario: Ontwikkelen open leermateriaal

criterium	Basis/Plus	Toelichting	Tips & tools
Randvoorwaarde: herbruikbaarheid Als materiaal een open licentie heeft, is het belangrijk dat deze ook in de praktijk door anderen hergebruikt kan worden en niet gehinderd wordt door betaalde licenties/niet werkende links/audiovisuele elementen etc.			
4	Materiaal (met een open licentie) maakt hergebruik mogelijk.	Plus	Als materiaal een open licentie heeft, is het belangrijk dat het materiaal ook daadwerkelijk open hergebruikt kan worden. Voorbeelden waarbij dit niet makkelijk mogelijk is: - open materiaal dat gemaakt is in een tool/applicatie waarvoor een betaalde licentie nodig is; - gebruik van exotische bestandstypes voor audiovisueel materiaal waardoor het materiaal moeilijk op andere devices gebruikt kan worden.
5	Het materiaal is schoolonafhankelijk.	Plus	Het leermateriaal is vrij van teksten die alleen van toepassing zijn op de context van de maker. Bijvoorbeeld niet: “Beste klas 1b”, “In week 37 kijk je in SOMtoday”
6	Bij gebruik van externe links is gelet op de toegankelijkheid en duurzaamheid ervan.	Plus	Het materiaal is vrij van (potentieel) dode links of links naar content die alleen toegankelijk is met bijvoorbeeld een account. Een link naar een privéwebsite vervalt in het algemeen sneller dan een link naar een instituut.
7	Contactgegevens zijn opgenomen in het leermateriaal.	Plus	Om herbruikbaar mogelijk te maken, is het belangrijk dat in het leermateriaal ook contactgegevens zijn opgenomen van een auteur/redacteur/community die zich er eigenaar van voelt. Personen die het materiaal willen hergebruiken kunnen hier dan terecht met vragen of opmerkingen.